

Svoboda společenská [1995]

předneseno nejspíš na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích

01

Termín „dimenze odkazuje k „prostoru“: svoboda chápána jako dostatek volného prostoru. Volný prostor je chápán jako prázdno, kde nic nepřekáží. V tom smyslu jde o svobodu negativní. To však není jediné chápání svobody. (Navíc tu jde zcela zřejmě o jakousi divnou, vadnou objektivaci.)

02

Položme si otázku po (onto)genezi svobody ve smyslu „svobodnosti“. Když se narodí dítě, nemůže být o jeho svobodnosti ani řeči. Ke svobodě musí dorůst a může k ní dorůst jen v prostředí druhých lidí. Svoboda k němu musí přicházet, musí se mu otvírat není prostě tu, dána jako prázdnota, jako prázdny prostor. A primárně přichází prostřednictvím druhých lidí, zprvu blízkých a živých, později také vzdálených a dávných.

03

Chceme-li užít slova „prostor“ (nebo „dimenze“), pak to můžeme činit jen metaforicky, nejspíš ve smyslu Hérakleitovského PERIECHON: prostor svobody je tím, co nás obklopuje (ne co si vytváříme), co nás objímá (žádná prázdnota, ale ani nehybnost, neživost „idejí“), co nás nese (Jaspers) nebo čeho se nadechujeme a tak se stáváme rozumnými (Hérakleitos).

04

Předpokladem svobody je „ekonomizace“ nižších složek aktivity. Ekonomizace však vyžaduje řád. Bez řádu je uplatnění svobody nemožné, pokud je chápeme jako vstup do nového životního resp. duchovního „prostoru“. Každý řád je hierarchicky uspořádán, event. jsou tu vedle sebe vždycky řády různé úrovně. Skutečný řád tedy znamená také uspořádání těchto různých řádů, jinými slovy jejich integraci, sjednocení. 05 To souvisí s otázkou osobnosti a osobitosti. Rozvoj svobody je spjat s rozvojem osobnosti, personality.

Praha, 31. 3. 1995